

Het moet écht anders, want de bieb wordt wegbezuinigd

Interview Winand Steggerda

Maak van bibliotheken ontmoetingsplekken die 24 uur per dag open zijn, zegt een bibliotheekexpert.

Door **Friederike de Raat**

LEIDEN. Minder leden, minder inkomsten - als het zo doorgaat met de openbare bibliotheken, verdwijnen er veel. Een denktank maakte op verzoek van de bibliotheekkoepel VOB toekomstplannen voor de 'bieb'. Het roer moet om, vindt onderzoeker Winand Steggerda. Hij is partner van denktank The Alignment House en voorheen onlinemarketingmanager bij Stichting Bibliotheek.nl.

Het roer moet om bij de bibliotheek. Waarom?

„Het gaat langzaam bergafwaarts met de openbare bibliotheken: het aantal leden daalde tussen 1999 en 2011 van 4,3 naar 4 miljoen, de uitleningen van 145 miljoen naar 93 miljoen. Maar de bibliotheken krijgen wel 600 miljoen euro per jaar. Nu gemeenten moeten bezuinigen, gaan die zich afvragen of er wel zoveel geld naartoe moet. Zeker als er online ook van alles te vinden is.”

Welke toekomst ziet u voor de bibliotheken?

„Het doel van openbare bibliotheken is volgens VN-cultuur- en onderwijsorganisatie Unesco maatschappelijke participatie van de burger en ontwikkeling van democratie. De burger moet toegang krijgen tot kennis, maar niet per se via boeken. Dat kan ook via debatten, ontmoetingsplekken, opleidingen en cetera. Daar zijn bibliotheken al enigszins mee bezig, maar erg ad hoc. Ze zien in dat er iets moet veranderen, maar ze weten niet wat.”

Heeft u concrete voorbeelden van de 'nieuwe' bibliotheek?

„Die heeft meer functies. In de VS kunnen laaggeletterden zich via de bibliotheek inschrijven voor de zorgverzekering van Obamacare. De openbare bibliotheek in Amsterdam-Centrum heeft een vestiging van restaurant LaPlace, biedt onderdak aan de regionale omroep en is het tweede wifi-knooppunt van de stad omdat er zoveel zzp'ers zitten te werken. Je kunt ook denken aan vestiging van Werkpleinen van het UWV. Bibliotheken zouden gemeentelijke taken kunnen overnemen, zoals inburgeringscursussen. Denemarken heeft al bibliotheken die 24 uur per dag open zijn. Met een toegangspasje kun je er terecht voor werken, vergaderen, studeren. Zo veranderen bibliotheken van gebouwen met boekenkasten in instellingen met een brede maatschappelijke functie. Zeker nu gemeenten met de handen in het haar

zitten omdat er zoveel taken én bezuinigingen op hen afkomen, kunnen bibliotheken heel belangrijk worden.”

Hoe reageerde de VOB op de plannen?

„Onze plannen gaan haar te ver. Ze moet het belang van alle bibliotheken dienen en volgens de VOB zijn de meeste nog niet zo ver dat ze het roer willen omgooien. Ze adviseerde ons zelf bibliotheken te gaan zoeken die de voortrekkersrol willen vervullen en zoveel mogelijk bibliotheken achter onze plannen te krijgen.”

En? Zijn er al bibliotheken die wilde plannen hebben?

„Van de de 165 bibliotheken zijn er nu negen, waaronder die in Utrecht, Assen en Oss, die de voorhoede vormen. Die hebben nog wel boeken, maar er gebeurt veel meer. Zoals een van de directeurs zei: 'Als ik morgen opnieuw mocht beginnen, kwamen er geen boeken meer in.' In Assen zijn ze bezig met de zakelijke markt: reclame op schermen aan de muur. En bibliotheken die veel zzp'ers trekken, zouden werkruimtes kunnen verhuren. Zo kunnen bibliotheken zelf geld gaan verdienen.”

Wat moet er gebeuren met al die boeken als de bibliotheken niet meer uitlenen?

„Amazon en Bol zouden de uitleenfunctie kunnen overnemen: voor een bepaald bedrag kun je bijvoorbeeld een maand lang een boek lezen op je iPad. Ook voor supermarktketens kan het interessant zijn boeken uit te geven en in te nemen; dat trekt klanten naar de winkel. Een mooi voorbeeld is Venlo, waar een bibliotheekvestiging werd gesloten wegens bezuinigingen. De middenstand in die wijk baalde van het verlies van die 60.000 bezoekers. Toen heeft een modewinkel zijn eerste verdieping aangeboden aan de bibliotheek. Boeken staan er nu naast kleding. Zo liggen er dus kansen voor wie de bibliotheek als partner gaat zien, en niet als bezuinigingspost.”

BIBLIOTHEKEN IN CIJFERS

Minder vestigingen, minder personeel, minder uitleningen

162

Het aantal openbare bibliotheekorganisaties daalt de laatste jaren fors. Uit CBS-cijfers blijkt dat er nog 162 bibliotheekorganisaties zijn die samen 1.063 vestigingen beheren. In

2005 waren er nog 341 organisaties en 1.080 vestigingen.

7.870

De openbare bibliotheken hebben ook steeds

minder personeel. In 2012 werkten er 7.870 mensen, tegen 9.010 in 2006. Het aantal leden daalt eveneens. In 2012 waren 1,7 miljoen volwassen Nederlanders lid van een openbare bibliotheek, tegen 2,2 miljoen in 1999.

92 mln

Het totale aantal uitleningen daalt ook. In 2012 werden er 92,3 miljoen boeken, tijdschriften, dvd's, cd's, games enz. uitgeleend. Dat waren er 132,6 miljoen in 2011.